

BETÆNKNING

Afgivet af Familie og Sundhedsudvalget

vedrørende

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at indskærpe overfor kommunerne hvilke pligter de har i henhold til gældende lovgivning med hensyn til undervisning, uddannelse og beskæftigelse af landets unge- som voksne handicappede.

(Fremsat af medlem af Inatsisartut Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit)

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Lars P. Mathæussen, Siumut, formand

Medlem af Inatsisartut Knud Kristiansen, Atassut, næstformand

Medlem af Inatsisartut Karl-Kristian Kruse, Siumut

Medlem af Inatsisartut Anders Olsen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 23. april 2014 nærmere vurderet forslaget.

Forslagets indhold og formål

Dette beslutningsforslag har til formål at sikre, at Naalakkersuisut indskærper overfor kommunerne, hvilke pligter kommunerne har i henhold til gældende lovgivning med hensyn til undervisning, uddannelse og beskæftigelse for handicappede.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

Der kunne på baggrund af debatten under første behandlingen konstateres, at partierne generelt var enige i intentionerne bag forslaget og alle partierne fandt det støtteværdigt, at der bliver sat fokus på kommunernes efterlevelse af de lovmæssige forpligtelser f.s.v.a. undervisning, uddannelse og beskæftigelse af landets unge og voksne handicappede. Naalakkersuisut indstillede forslaget til vedtagelse i den foreliggende form. Alene Atassut konstaterede, at der allerede er igangsat konkrete tiltag med henblik på at informere kommunerne om deres lovmæssige forpligtelser og sikre efterlevelsen heraf. Atassut kunne på den baggrund ikke umiddelbart støtte forslaget i den foreliggende form.

Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget bemærker, at forslagsstiller ønsker, at Naalakkersuisut overfor kommunerne skal præcisere, hvilke særlige pligter kommunerne har i forhold til borgere med handicap og dette i forhold til:

- Undervisning
- Uddannelse
- Beskæftigelse

Udvalget har disponeret betænkningen herefter.

Om FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap

Indledningsvist skal udvalget fremhæve, at Inatsisartut ved behandlingen af beslutningsforslaget EM2012/101 bekræftede, at FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap skal være gældende for Grønland.

Forhistorien for behandlingen EM 2012/101 var, at FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap blev vedtaget af FN's Generalforsamling den 13. december 2006, og at Danmark efterfølgende ratificerede konventionen med ikrafttræden den 24. august 2009. Ved en beklagelig fejl forsømte Danmark at tage forbehold for Grønland eller at spørge Grønland om, hvorvidt konventionen skulle være gældende for Grønland

Det manglende forbehold for Grønland har de facto medført, at Grønland fra den 24. august 2009 var forpligtet af konventionen.

I efteråret 2012 ved beslutningsforslaget EM 2012/101 sikrede Naalakkersuisut, at FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap blev forelagt Inatsisartut med henblik på en bekræftelse af, hvorvidt konventionen forsat skulle være gældende for Grønland. Inatsisartut tiltrådte enstemmigt, at der ikke skulle tages forbehold for Grønland, hvorefter det formelt i Grønland blev bekræftet, at handicapkonventionen er gældende for Grønland.

FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap indeholder en række målsætninger på handicapområdet, som skal være med til at fremme rettighederne for personer med handicap, der skal sikre, at de bliver ligestillede med borgere, som ikke har et handicap.

Der er tale om ligestillingen vedrørende rettigheder inden for flere kategorier blandt andet borgerlige, økonomiske, politiske, kulturelle, uddannelsesmæssige og sociale rettigheder.

Det offentlige Grønland skal således sikre, at personer med handicap kan nyde de samme rettigheder på lige fod med andre borgere. Det offentlige skal endvidere aktivt arbejde på at gøre personer med handicap opmærksomme på deres rettigheder og give dem mulighed for at kunne opnå adgang til at kræve deres rettigheder.

I forbindelse med fremlæggelsen af beslutningsforslaget EM 2012/101 anførte Naalakkersuisut blandt andet omkring de økonomiske konsekvenser af forslaget:

Det er Naalakkersuisuts hensigt, at udviklingen og forbedringerne indenfor handicapområdet skal ske i en takt, som det offentlige og erhvervslivet kan håndtere. I tilfælde af det bliver besluttet, at Grønland fortsat skal være omfattet af FN's konvention for personer med handicap, er det Naalakkersuisuts ønske, at der skal foretages en tilbundsående undersøgelse af hele handicapområdet – ud fra denne undersøgelse skal der udarbejdes en handleplan for, hvilke tiltag der vurderes at skulle iværksættes i løbet af de næste 5- 10 år. De økonomiske udgifter i høj grad vil afhænge af, hvad der beslutes i handleplanen skal iværksættes og forbedres.

FN's konvention om personer med handicap vil naturligvis blive anvendt som et retningsgivende værktøj til at udvælge særlige indsatspunkter som bør forbedres på handicapområdet. På trods af der vil være artikler i konventionen som det ikke vil være muligt at efterleve på nuværende tidspunkt, er det ikke ensbetydende med at Grønland vil modtage kritik eller henstilling fra FN's overvågningskomité. Det må formodes, at komiteen vil tage hensyn til de særlige udfordringer eller vanskeligheder, som hvert enkelt medlemsland må have med fuld efterlevelse af specifikke artikler.

Tiltrædelse af FN's handicapkonvention vil ikke som udgangspunkt have nogen økonomisk betydning for kommunerne. Det kan derimod medføre udgifter for kommunerne, hvis det fra Naalakkersuisuts side beslutes, at der skal ske stramninger på kravene på handicapområdet. Handicapområdet blev i år 2011 udlagt til kommunerne, hvilket har medført, at kommunerne årligt modtager et beløb fra landskassen som afsættes på finansloven. Det må forventes, at hvis det lovmæssigt beslutes, at der skal strammes op på kravene indenfor handicapområdet, vil kommunerne anmode om forhøjelse af det årlige beløb fra landskassen.

Udvalget ser frem til resultatet af den tilbundsående undersøgelse og den efterfølgende handleplan.

Om undervisning og uddannelse for handicappede

Udvalget skal fremføre, at Folkeskolen er forpligtet til at undervise alle børn i den undervisningspligtige alder i et 10-årigt skoleforløb. Denne forpligtelse omfatter dermed også børn og unge med handicap.

I henhold til Inatsisartutlov om folkeskolen skal elever, hvis funktionsvanskeligheder er af en sådan art eller omfang, at deres behov for særlig støtte ikke kan dækkes inden for den almindelig undervisning, tilbydes specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand.

Skolevæsenet er endvidere forpligtet til at sørge for, at forudsætningerne for at undervise elever med vidtgående handicap er til stede. Skolen skal derfor sørge for, at:

- skolebygningen er indrettet på en sådan måde, at børn med fysisk handicap kan undervises og færdes i bygningen jf. gældende bygningsreglement,
- der er støtteperson til de elever, der har behov for det,
- der er de nødvendige særlige undervisningsmaterialer og hjælpemidler,
- der er transportmulighed mellem hjem og skole,
- der er tolkebistand til døve og svært tunghøre elever.

I særlige tilfælde kan der efter handicapreglerne bevilges specielle, individuelle hjælpemidler i skolen og hjælpemidler til lektielæsning i hjemmet, f.eks.:

- EDB - udstyr, herunder bærbar PC.
- særlige møbler, som f.eks. indstillelige borde og stole.

Personer med handicap har på lige vilkår med andre borgere ret til at søge optagelse i gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser. For disse elever/studerende gælder i store træk samme regler som for elever i folkeskolen.

De særlige demografiske forhold og infrastrukturen i Grønland giver udfordringer i forhold til, at handicappede borgere reelt kan gøre brug af de rettigheder, som de tildeles efter loven.

Dette er bl.a. blevet anført i baggrundsrapporten fra 2011 til Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning om børn og unge og Redegørelsen om FN konventionen om rettigheder for personer med handicap udarbejdet af Departementet for Familie, Kultur, Kirke og ligestilling i 2012.

Udvalget har bl.a. bemærket, at rapporten og redegørelsen peger på, at de undervisnings- og uddannelses tilbud, der gives personer med handicap, generelt afhænger af de ressourcer, der forefindes i lokalsamfundet, og at der dermed kan være forskel på de tilbud, der gives i de

enkelte større byer og bygder. Indsatserne i de mindre byer er meget personafhængige og indsatsene for de handicappede børn og unge står og falder derfor på bestemte ressourcepersoner.

Som et eksempel på de forskellige tilbud, der gives, kan nævnes specialundervisning. I større byer er der f.eks. mulighed for at oprette specialeklasser, hvor elever med samme behov undervises sammen.

I Nuuk er der bl.a. oprettet en særlig heldagsskole, hvor målgruppen er børn og unge med diagnosen ADHD og DAMP. Det vil imidlertid ikke være muligt at oprette sådanne specielle klasser i alle bygder og byer, hvor der måske kun er få eller én enkelt med behov for specialundervisning. I dette tilfælde kunne løsningen i stedet være, at eleven med handicap går i en almindelig klasse og ved hjælp af støttelærer eller særlig støtteperson kan indgå som en integreret del af klassen.

Det er generelt en udfordring i forhold de handicappede i Grønland at tiltrække, opkvalificere og fastholde personale til døgninstitutionerne. Disse udfordringer gør sig også gældende i forhold til varetagelsen af specialundervisning. Det er da også på denne baggrund at udvalget enstemmigt har indstillet forslaget FM 2014/111 til vedtagelse, hvorefter *Naalakkersuisut til FM 2015 med udgangspunkt i behovet for uddannelse og opkvalificering af personalet på handicapområdet pålægges at fremlægge en strategi- og handlingsplan, der fremadrettet anviser vejen for, hvorledes vi permanent opfylder behovene for uddannelse, efteruddannelse og kurser for ansatte på handicapområdet.*

Baggrundsrapporten til Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning om børn og unge peger på, at der er et generelt problem med at hjælpe handicappede i gang med aktiviteter efter endt skoleforløb. Et forhold, der ligeledes blev fremført af pårørende og fra forældreforeningen INOOQAT under heldagskonferencen den 26. marts 2014 om udviklingshæmmede i Grønland.

Bl.a. har de unge, der ikke har kunnet klare de almindelige krav, som giver adgang til videre skoleuddannelsesforløb ingen reelle tilbud. Det kan f.eks. være handicapgrupper som retarderede og døve m.m. De særligt svage og svært handicappede mangler ligeledes tilbud efter endt skoleforløb.

For at sikre unge personer med vidtgående handicap de bedst mulige uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder er det et krav, at der udarbejdes en handleplan personen efter endt skolegang. Udvalget har bemærket, at særligt denne forpligtelse kan være en stor udfordring for kommunerne at leve op til, og derfor finder udvalget det vigtigt, at det præciseres over for kommunerne, hvad forpligtelsen reelt indebærer. Udvalget kan dog konstatere, at der fortsat

synes at være behov for nærmere vejledning og information om, hvorledes handleplanerne konkret skal udarbejdes. Udvalget har derfor med tilfredshed noteret sig, at IPIS planlægger at tilbyde kurser i udarbejdelse af handleplaner.

Udvalget konstaterer på baggrund af ovenstående, at der stadig er en del udfordringer forbundet med kommunernes forpligtelser i forhold til undervisnings- og uddannelses tilbud samt foranstaltninger til unge og voksne handicappede.

I redegørelsen om FN konvention om rettigheder for personer med handicap anføres det, at Naalakkersuisut arbejder med initiativer, der skal sikre, at der tages særligt hensyn til handicappede i uddannelsessystemet. Udvalget skal anmode om, at der i svarenotatet til 2. behandlingen kort redegøres for, hvilke konkrete initiativer der arbejdes med i forhold til at sikre, at der tages særligt hensyn til handicappede i uddannelsessystemet, samt hvad status er for arbejdet.

Om beskæftigelse for handicappede

Handicappede har på lige fod med andre borgere ret til at søge arbejde, og er den handicappedes funktionsnedsættelse ikke til hindrer for arbejdsevnen, skal personen med handicap ansættes på samme vilkår som andre. Kan personen med handicap kun varetage særlige opgaver eller kun bestride deltidsjob, kan det aftales med arbejdsgiveren, at der sker ansættelse på særlige vilkår.

For personer med handicap, der ikke er i stand til at varetage et almindelig arbejde er der lovgivningsmæssigt en række tilbud og muligheder som bl.a. beskyttet beskæftigelse på almindelige arbejdspladser, arbejde på beskyttet værksted og aktivitetstilbud på dagcenter. Revalideringsreglerne giver endvidere mulighed for at hjælpe personer med handicap i gang med arbejdsprøvning, erhvervsmodnende eller afklarende aktiviteter, oplærings eller træningsprogrammer, uddannelse herunder omskoling med arbejdsprøvning eller fleksjob.

Til trods for det brede spektrum af muligheder, som lovgivningen giver, har der som nævnt generelt været store problemer forbundet med at hjælpe handicappede i gang med aktiviteter. Det er udvalgets forståelse, at der fortsat er en del personer med handicap som henvises til førtidspension, selvom deres muligheder for uddannelse og arbejde ikke er fuldt ud afprøvede.

Baggrundsrapporten til Skatte- og Velfærdscommissionens betænkning angiver følgende faktorer som mulig begrundelse herfor:

- Manglende kendskab til lovgivningen og de muligheder, der er herigennem.

- Mangel på socialpædagogisk uddannede støttepersoner, fagpersoner samt personer med specialviden.
- Manglende tilbud til de handicappede i de enkelte kommuner.
- Den store spredning af de forskellige handicappede.
- En generelt manglende viden i samfundet om handicappede

Flere af faktorerne er berørt i afsnittet ovenfor om undervisning og uddannelse til handicappede. I forhold til den manglende viden i samfundet om handicappede fremgår det bl.a. af rapporten, at der synes at være et generelt behov for en holdningsændring, og at både de offentlige og private er meget tilbageholdende med at ansætte en handicappet frem for ikke-handicappet person.

Inatsisartut drøftede og vedtog på efterårssamlingen 2012 EM2012/70 Forslag til Inatsisartutbeslutning om at gøre det nemmere for handicappede at få job hos det offentlige og hos det private.

Nalaakkersuisut anførte bl.a. følgende i sit svarnotat til 2. behandlingen af forslaget:

*Sammenfattende skal Naalakkersuisut bekræfte, den nødvendighed med tværfagligt samarbejde mellem relevante departementer samt kommunale enheder, som har områderne handicap, førtidspension, revalideringsområdet samt uddannelsesområdet, med henblik på at arbejde for, at gøre det nemmere for handicappede at få job hos det offentlige og hos de private virksomheder. Samt at der skabes en løbende optimering af sammenspillet mellem arbejdsmarkedets parter, således der skabes mere rummelighed fra erhvervslivet til, at **også** handicappede som ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår, får mulighed for at blive ansat i et fleksjob.*

Udvalget støtter disse udmeldinger fra Naalakkersuisut. Det er vigtigt, at både Naalakkersuisut, kommunerne og arbejdsgiverne tager et fælles ansvar for at få løst disse problemstillinger og få handicappede i beskæftigelse, således at personer med handicap bliver en integreret del af arbejdsmarked og ses som en ressource frem for en udgift, hvilket også vil tilføre dem en øget livskvalitet.

Supplerende bemærkninger

Udvalget anerkender det vigtige arbejde, der gøres i kommunerne for at leve op til deres lovmæssige forpligtelser og har også bemærket, at Naalakkersuisut er af den opfattelse, at

kommunerne gør deres bedste for at optimere deres arbejdsgange i forhold til deres forpligtelser efter lovgivningen.

Udvalget skal generelt udtrykke tilfredshed med de konkrete tiltag, der er igangsat i forhold til de enkelte handicapgrupper, herunder Konferencen om Udfordringer, behov og fremtidsmulighed for udviklingshæmmede i Grønland den 26. marts 2014, kursus/træf for synshandicappede og tiltag i forhold til undervisning for ordblinde voksne.

Udvalget ser ligeledes frem til resultatet af evakueringen af udlægning af handicapforsorgen til kommunerne, som Naalakkersuisut forventer færdiggjort i indeværende år.

Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at der allerede på nuværende tidspunkt er tilstrækkelig kendskab til og viden om, hvilke særlige udfordringer, der gør sig gældende i forhold til kommunernes efterlevelse af deres lovmæssige forpligtelser f.s.v.a undervisning, uddannelse og beskæftigelse af landets unge og voksne handicappede.

Udvalget finder, at der er et behov for kontinuerligt fokus på, hvordan kommunerne forsat og i højere grad kan efterleve de lovmæssige forpligtelser de har i forhold voksne og unge handicappede.

Således kan der allerede nu sættes ind i forhold til kommunernes udfordringer mht. udarbejdelse af handleplaner. Udvalget har dog noteret sig, at der allerede på dette område er igangsat konkrete initiativer.

Sammenfattende bemærkninger

Samlet set må udvalgets konstatere, at kommunerne på visse områder stadig har en del udfordringer i forhold til efterleve deres lovmæssige forpligtelser og arbejdet fremover derfor må være meget målrettet heromkring, hvorfor udvalget tilslutter sig intentionerne bag forslaget.

Forslagets økonomiske konsekvenser

Udvalget har noteret sig, at forslagsstiller i overensstemmelse med formkravene i forretningsordenen for Inatsisartut har angivet de økonomiske konsekvenser ved forslagens realisering.

Forslagsstiller anfører i forslaget omkring de økonomiske konsekvenser for det offentlige:

Da der primært bliver tale om overfor kommunerne at indskærpe eksisterende lovgivning, vurderes de forbundne udgifter hermed at være begrænsede.

Udvalget finder ikke anledning til at anlægge en anden vurdering.

Udvalgets indstilling

Et enigt udvalg indstiller forslaget til vedtagelse af Inatsisartut i den foreliggende form.

Med disse korte bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til den afsluttende 2. behandling.

Lars P. Mathæussen,
Formand

Knud Kristiansen

Karl-Kristian Kruse

Anders Olsen

Agathe Fontain

Mimi Karlsen

Juliane Henningsen